

641066 ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΥΦΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Φιλοσοφική		
ΤΜΗΜΑ	Γαλλικής γλώσσας και φιλολογίας		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	641066	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	-
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Λογοτεχνικό ύφος και μετάφραση		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
	3		5
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου (ΜΥΕ)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Γαλλική και Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)			

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα
ΓΝΩΣΕΙΣ: • Έννοια και σπουδαιότητα του λογοτεχνικού ύφους. • Εργαλεία ανάλυσης ύφους λογοτεχνικών κειμένων. • Βασικές υφολογικές τάσεις στην ιστορία της γαλλικής και ελληνικής λογοτεχνίας, κυρίως μετά τον 19^ο αιώνα. • Έμφαση στην παράδοση του γαλλικού πεζόμορφου ποιήματος. • Σχέση των παραπάνω με θεωρητικά και μεθοδολογικά προβλήματα μεταφραστικών σπουδών. ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ: • Ανάλυση γαλλικών λογοτεχνικών κειμένων (με έμφαση στο πεζόμορφο ποίημα) με επίκεντρο τη λειτουργία υφολογικών χαρακτηριστικών. • Εκτίμηση της λειτουργίας των ανωτέρω χαρακτηριστικών για τη μετάφραση προς τα ελληνικά. ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ: • Μετάφραση λογοτεχνικών κειμένων με ενδιαφέρουσες υφολογικές δυσκολίες με επίκεντρο το πεζόμορφο ποίημα. • Αιτιολόγηση και σχολιασμός μεταφραστικών επιλογών.
Γενικές Ικανότητες
• Κριτική λογοτεχνικών κειμένων και μεταφράσεων. • Επίγνωση της σπουδαιότητας της λογοτεχνικής κριτικής για θεωρητικά και μεθοδολογικά προβλήματα μεταφραστικών σπουδών.

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Μάθημα υποχρεωτικής επιλογής. Απευθύνεται σε φοιτητές του 6ου και 8ου εξαμήνου με γλωσσικές δεξιότητες σε επίπεδο Γραπτού Λόγου 2 και προαπαιτούμενο το μάθημα «Αντιπαραβολική Σύνταξη Γαλλικής-Ελληνικής και Μετάφραση» (641061). Το μάθημα τοποθετείται ανάμεσα στα πρώτα βασικά μαθήματα μετάφρασης και στα εξειδικευμένα μαθήματα λογοτεχνικής μετάφρασης, οπότε καλό είναι να το έχει δουλέψει ο φοιτητής <i>πριν από μαθήματα όπως τα «Ποιητική και μετάφραση» ή «Μετάφραση δοκιμιακού και φιλοσοφικού λόγου».</i> Αντικείμενο του μαθήματος είναι η εξέταση ειδικών προβλημάτων που παρουσιάζει η μετάφραση λογοτεχνικών κειμένων με βάση τις ιδιαιτερότητες του ύφους τους. Παράλληλα με τη μελέτη βασικών
--

ζητημάτων υφολογίας και ρητορικής, η προσοχή στρέφεται σε επιλεγμένα κείμενα της γαλλικής λογοτεχνίας με σκοπό την προσέγγιση χαρακτηριστικών εκφάνσεων ύφους διαφορετικών σχολών και εποχών. Συνδυάζονται έτσι λογοτεχνική ανάλυση πρωτοτύπου, σχολιασμός μεταφράσεων και μεταφραστικές δοκιμές των φοιτητών (από τα γαλλικά στα ελληνικά). Το υλικό του αλλάζει κάθε χρονιά αναλόγως και των ενδιαφερόντων των φοιτητών αλλά αξιοποιεί ιδιαίτερα τη γαλλική παράδοση του πεζόμορφου ποιήματος (roème en prose). Στο παρακάτω πρόγραμμα αναφέρονται συγγραφείς στους οποίους έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση μέχρι σήμερα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Το παρόν περίγραμμα είναι μόνον ενδεικτικής λειτουργίας καθώς ο ακαδημαϊκός χαρακτήρας του μαθήματος επιβάλλει ευελιξία και διαρκή αναμόρφωση.

Τα 4 πρώτα μαθήματα είναι εισαγωγικού χαρακτήρα αλλά πολλά από τα ζητήματα που τίθενται σε αυτά επανεξετάζονται στην πορεία του μαθήματος με αφορμή συγκεκριμένα κείμενα. Τα μαθήματα 5 έως 9, επικεντρωμένα στα κείμενα των Queneau, Baudelaire, Bertrand και Rimbaud αναπτύσσονται κυρίως ως κριτική ήδη υπάρχουσών δημοσιευμένων μεταφράσεων. Για τα τελευταία μαθήματα, 10-13, δουλεύουμε κυρίως σε κείμενα που δεν έχουν δημοσιευμένες μεταφράσεις και ενθαρρύνεται η παρουσίαση μεταφράσεων των ίδιων των φοιτητών.

Από τα κείμενα, πρωτότυπα και μεταφράσεις, επιλέγονται αποσπάσματα και όλα είναι προσβάσιμα στη βιβλιοθήκη του Τμήματος ή στο διαδίκτυο.

Στο e-class του μαθήματος αναρτάται, εκτός των βασικών και τρεχουσών ανακοινώσεων, υλικό χρήσιμο για τη μελέτη κάθε ενότητας.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ 1 έως 4

α) ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ & ΥΦΟΣ

Γενική εισαγωγή για τη σημασία του ύφους στη μετάφραση, με έμφαση στα σχετικά πρώτα κεφάλαια παλαιότερων σημειώσεων του διδάσκοντος (« La Notion de traduction », « L'objectif de la traduction », « Caractéristiques textuelles », βλ. βιβλιογραφία).

Ορισμός της λογοτεχνίας. Λογοτεχνία και ύφος. Η περίπτωση του γαλλικού roème en prose και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του για τη μετάφραση.

Ειδικότερα θέματα ρητορικής: επίπεδα και είδη γλώσσας, τρόποι εκφοράς, σχήματα λόγου. Στοιχεία λογοτεχνικής ανάλυσης κειμένου.

β) ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΛΑΘΗ

Ανακεφαλαίωση ζητημάτων μεταφραστικών μεθόδων και διεργασιών καθώς και ορισμός και σχολιασμός της έννοιας και της σημασίας του «λάθους» στη μετάφραση. Έμφαση στα σχετικά τελευταία κεφάλαια παλαιότερων σημειώσεων του διδάσκοντος (« Rhétorique », « Procédés de traduction », « Erreurs à éviter », βλ. βιβλιογραφία).

Στοιχεία ανάλυσης και κριτικής της λογοτεχνικής μετάφρασης. Ξενίζουσες και οικειοποιητικές μεταφραστικές στρατηγικές. Οι «παραμορφωτικές τάσεις» της «εθνοκεντρικής» μετάφρασης κατά Μπερμάν και η σπουδαιότητα του ελέγχου τους.

Η ενδιαφέρουσα και η αδιάφορη μεταφραστική διαφορά. Πέρα από την αντιδιαστολή πιστότητας και της ελευθερίας.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ 5 έως 9

Μελέτη κειμένων χαρακτηριστικών διαφόρων εκδοχών λογοτεχνικού ύφους. Προβληματισμός για την αντιστοιχία τους στην ελληνική γλώσσα και λογοτεχνική παράδοση.

RAYMOND QUENEAU (1903-1976)

- Raymond Queneau, *Exercices de style*, Gallimard, Paris 1947.

- Ραιημόν Κενώ, *Ασκήσεις ύφους*, μτφρ. Αχ. Κυριακίδης, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1984.

CHARLES BAUDELAIRE (1821 – 1867)

Πεζόμορφο ύφος και λογοτεχνικότητα. Κείμενα:

- Charles Baudelaire, *Petits poèmes en prose* ou *Le Spleen de Paris* [1869]

- Σαρλ Μπωντλαίρ, *Η μελαγχολία του Παρισιού*, μτφρ. Στέργιος Βαρβαρούσης, εκδ. Ερατώ, Αθήνα 1985 & 2001 (σημαντικότερη μετάφραση του συνόλου έως σήμερα).

- Charles Baudelaire, *20 πεζά ποιήματα*, μτφρ. Εύα Μυλωνά, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 2005.

ALOYSIUS BERTRAND (1807-1841)

Ειδικό ζήτημα: ο αρχαϊσμός ως λογοτεχνικός τρόπος έκφρασης και η διαφορετική σημασία του στις περιπτώσεις της ελληνικής και της γαλλικής παράδοσης. Κείμενα:

- Aloysius Bertrand, *Gaspard de la Nuit* [1842].

- Αλοΐσιος Μπερτράν, *Γασπάρ της νύχτας*, μετάφραση Μεταπτυχιακού Προγράμματος Μετάφρασης, Νήσος, Αθήνα 2016.

ARTHUR RIMBAUD (1854-1891)

Έμφαση σε προβλήματα σχημάτων λόγου στο επίπεδο του παραδειγματικού άξονα (tropes) αλλά και του συνταγματικού άξονα (figures non-tropiques). Το ζήτημα της ειρωνείας. Κείμενα:

- Arthur Rimbaud, *Illuminations* [1886] dans *Œuvres*, éd. S. Bernard, Garnier, Paris, 1960.
- Arthur Rimbaud, *Εκλάμψεις*, μτφρ. Στρατής Πασχάλης, εκδ. Γαβριηλίδης, Αθήνα 2008.
- Arthur Rimbaud, *Εκλάμψεις*, μτφρ. Αλέξης Ασλάνογλου, εκδ. Ηριδανός, Αθήνα 1981.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ 10 έως 13

Κείμενα που μεταφράζουν οι ίδιοι οι φοιτητές παρουσιάζοντας την πρόοδο της δουλειάς τους στην τάξη. Προτείνονται τα ακόλουθα:

JORIS – KARL HUYSMANS (1848 -1907)

- J. K. Huysmans, *Croquis Parisiens* [1880]: Ρεαλισμός και αισθητισμός.

PAUL CLAUDEL (1868-1955)

- Paul Claudel, *Connaissance de l'Est*, Mercure de France [1895-1905]: Πολλαπλότητα γλωσσικών τρόπων και επιπέδων.

BLAISE CENDRARS (1887-1961)

- Blaise Cendrars, *Au cœur du monde* [1924-1929]: Μοντερνισμός και μεταμοντέρνοι τρόποι λογοτεχνικής γραφής (I).

FRANCIS PONGE (1899-1988)

- Francis Ponge, *Le Parti pris des choses* και *Proèmes* [1942/1948]: Μοντερνισμός και μεταμοντέρνοι τρόποι λογοτεχνικής γραφής (II).

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο													
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε.: - στη διδασκαλία, αναλόγως των αναγκών - ανάρτηση του υλικού του μαθήματος στην πλατφόρμα e-class του ΕΚΠΑ - στην επικοινωνία με τους φοιτητές - μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου													
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	<table><tr><th>Δραστηριότητα</th><th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th></tr><tr><td>Διαλέξεις</td><td>39</td></tr><tr><td>Πρακτική εξάσκηση με ανάγνωση κειμένων</td><td>34</td></tr><tr><td>Αυτοτελής μελέτη & πρακτική εξάσκηση</td><td>39</td></tr><tr><td>Φροντιστήριο</td><td>13</td></tr><tr><td>Σύνολο μαθήματος</td><td>125 ώρες</td></tr></table>		Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	39	Πρακτική εξάσκηση με ανάγνωση κειμένων	34	Αυτοτελής μελέτη & πρακτική εξάσκηση	39	Φροντιστήριο	13	Σύνολο μαθήματος	125 ώρες
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου													
Διαλέξεις	39													
Πρακτική εξάσκηση με ανάγνωση κειμένων	34													
Αυτοτελής μελέτη & πρακτική εξάσκηση	39													
Φροντιστήριο	13													
Σύνολο μαθήματος	125 ώρες													
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Γλώσσα αξιολόγησης: Ελληνική Μέθοδοι αξιολόγησης: α) Τελικές γραπτές εργασίες. β) Προαιρετική εργασία για την οποία ο βαθμός των εξετάσεων ενισχύεται με έως 1 βαθμό αναλόγως της ποιότητας της εργασίας. Και για τις δύο παραπάνω περιπτώσεις ο φοιτητής αξιολογείται βάσει των μεταφραστικών δεξιοτήτων του αλλά και της ικανότητας να εντοπίσει ουσιώδεις υφολογικές δυσκολίες και να αιτιολογήσει με σαφήνεια και κατάλληλο προβληματισμό τις σχετικές επιλογές του. Τα κριτήρια αξιολόγησης παρουσιάζονται και αναλύονται στους φοιτητές κατά την έναρξη του εξαμήνου.													

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**α) ΘΕΩΡΙΑ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ**

Σημειώσεις του διδάσκοντος: *Les Techniques de la traduction : Notions de base.*

Antoine Berman, *La Traduction de la lettre ou l'auberge du lointain*, Seuil, Paris 1999 [κυρίως το κεφ. « L'Analytique de la traduction et la systématique de la déformation »].

Jeremy Munday, *Μεταφραστικές σπουδές: θεωρίες και εφαρμογές*, μτφρ. Α. Φιλιππάτος, Μεταίχμιο, Αθήνα 2002 [κεφ. 4.1., «Το μοντέλο των Βιναί και Νταρμπελνέτ» και κεφ. 9. «Βενούτι: Οι πολιτιστικές και πολιτικές επιδιώξεις της μετάφρασης»].

Mathieu Guidère, *Introduction à la traductologie*, De Boeck, Bruxelles 2010 [κυρίως κεφ. 2, «Aperçu historique de la traduction» και 5, «Questions et problématiques de la traductologie»].

Τιτίκα Δημητρούλια & Γιώργος Κεντρωτής, *Λογοτεχνική μετάφραση: Θεωρία και πράξη*, ΣΕΑΒ 2015, στο www.kallipos.gr

β) ΥΦΟΛΟΓΙΑ & ΡΗΤΟΡΙΚΗ

Anne Herschberg Pierrot, *Stylistique de la prose*, Paris : Belin 1993.

Γ. Μπαμπινιώτης, «Η έννοια του ύφους» και «Καθολικές δομές της λογοτεχνικής σημειολογίας» στο: *Γλωσσολογία και λογοτεχνία: από την τεχνική στην τέχνη του λόγου*, Αθήνα 1991.

Catherine Fromilhague, *Les figures de style*, Paris, Nathan, 1995.

«Σχήματα λόγου» στο: *Συντακτικό της νέας ελληνικής*, ΟΕΔΒ, Αθήνα, σσ. 165-181.

γ) ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ « POÈME EN PROSE »

Michel Sandras, *Lire le poème en prose*, Paris, Dunod, 1995. [κυρίως το κεφ. I. « Une définition difficile » και τα κεφάλαια που αναφέρονται σε συγγραφείς των κειμένων εργασίας του μαθήματος.

Yves Vadé, *Le Poème en prose et ses territoires*, Paris, 1996.

Για εμβάθυνση:

Suzanne Bernard, *Le Poème en prose de Baudelaire jusqu'à nos jours*, Librairie Nizet, Paris 1959/1988 [κυρίως κεφ. « Introduction » και Deuxième partie, Chap. III: « L'esthétique du poème en prose »].

Παράλληλα με τα παραπάνω οι φοιτητές παραπέμπονται στις εκδόσεις της *Pléiade*, σε δοκίμια ή μελέτες ανάλυσης και κριτικής των ποιητών που μελετά, καθώς και σε πηγές του διαδικτύου.